

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Controversia 5. An, & qualis detur gratia sufficiens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

Controversius de gratia & prædestinatione supra notavimus. *trakt. 2. cap. 2.*

§. II.

An possibile sit hominem condi in statu puræ naturæ absque dono supernaturali gratiæ?

Status puræ naturæ est, in quo homo tantum foriatur perfectiones naturæ debitas, & ordinetur ad beatitudinem naturalem distinctam à clara Dei visione. Hunc statum prorsus impossibile esse, post Bajum, ita defendit Janfenius Iprensis lib. 1. & 2. de statu puræ nat. ut possibilitatis istius assertores proclamet reos esse Pelagianismi, doctrinæ Augustinianæ corruptores, & divinæ justitiæ ac providentiæ everfores. Unde ulterius docet, sine justitia, & bona voluntate creaturam rationalem à Deo condi non posse, neque creaturæ innocenti sine injustitia beatitudinem supernaturalem negari, neque posse morti ac miseris obnoxiam relinqui. Ex quibus apertè sequitur gratiam divinam sic non esse donum naturæ indebitum.

At contra, omninò dicendum est, possibile esse statum puræ naturæ. Estque hæc communis Theologorum doctrina cum D. Thoma. 1. part. quæst. 59. art. 1. & alibi frequenter. Consentit Scotus in. 2. dist. 28. quæst. unica, Nominales, alique Doctores, ac Patres, qui ex illo ad Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis*, deducunt gratiam actualem & veram justitiam esse singulare donum nobis indebitum; ergo natura non potest illam gratiam, quæ ad justitiam & charitatem ordinatur, ita sibi vindicare, ut non possit sine illa creari. Idque confirmatur ex S. Augustino tum alibi, tum lib. 3. contra Maximum cap. 15. *Homo ad Dei similitudinem factus, non est verus filius, & ideo sit gratiæ filius quia non est natura.*

Probatur 2. ex Decreto trium Pontificum contra Michaëlis Baji propositionem 26. *Integritas prima creationis non fuit indebita humane nature exaltatio, sed naturalis ejus conditio*: Et prop. 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur*. Ergo ex sensu Ecclesiæ doctrinæ Bajana opposito, potuit homo ab initio creare qualis nunc nascitur absq; sanctitate, & dono integritatis, qui esset status puræ naturæ. Et verò ratio ipsa docet, dona quibus constituitur status innocentie, neque esse proprietates naturæ humanæ per se spectatæ, neque ea ex meritis illi deberi, cum hominis creatio nullum meritum præsupponat, ac proinde nihil obesse quo minus possit in statu puræ naturæ donis illis orbata creari, obnoxia concupiscentiæ, & morti, & miseris statum hominis naturalem consequentibus; munienda tamen fuisset tunc natura humana præfidiis ordinis naturalis, quibus possit peccata evitare.

Objicies primò S. Augustinus lib. 3. de peccat. meritis cap. ult. & passim in Opere imperfecto, & alibi, agens contra Pelagianos urget frustra baptizari infantes quia innocentie naturali annexa est sanctitas & gratia. Hoc verò argumentum nullius foret roboris si possibilis esset status puræ naturæ.

Respondeo primò, hoc argumento nimium probari: inde enim sequeretur quod Augustinus plus attribuerit naturæ secundum se, quam ipse Pelagius: quia hic negabat naturæ parvulorum etiam innocenti de-

bitam esse adoptionem in filios Dei, ad veram sanctitatem, & gloriam, ideoque in ordine ad hæc dona obtinenda asserbat Baptisimum esse necessarium: quod si S. Augustinus vellet dona ista sic debita esse naturæ ut non possit sine illis creari, in efferenda natura longè Pelagium antecederet, quod nemo admiserit.

Respondeo igitur secundò, dum asserit S. Augustinus, si abesset originale, innocentie naturali annexam fore sanctitatem & gratiam, illum procedere ex suppositione providentiæ supernaturalis jam à Deo constitutæ, & promissæ de justitia infundenda ubi non esset obex peccati. Cum enim eo nunc supposito non detur status medius inter statum justitiæ & peccati, rectè arguit contra Pelagianos, si dicant infantes esse sine peccato originali, illos esse in statu justitiæ, adeoque frustra baptizari ad justitiam obtinendam, aut peccatum expiandum. Hoc citatè dictum S. Augustini juxta præsentem rerum statum, nihil facit contra statum puræ naturæ possibilem.

Objicies secundò: S. Augustinus lib. de Spiritu & littera cap. 27. contendit hominem naturaliter esse Dei imaginem, & statum gratiæ illi esse naturalem, &c. Hoc, inquit, agit Spiritus gratiæ ut imaginè Dei, in qua naturaliter facti sumus, in nobis restauret: Et lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. ait, errare, torqueri &c. non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Ergo status innocentie fuit Adamo naturaliter debitus, adeoque status puræ naturæ impossibilem.

Respondeo neg. consequentiam. Sed ideo tantum tradit nos in imagine Dei naturaliter conditos, quia ipsa natura secundum se considerata, est quædam Dei imago, & multò magis prout fuit in Adamo cum sanctitate de facto creata. Hoc igitur modo rectè dicitur, quod errare, aut torqueri, non sit secundum naturam instituti hominis prout scilicet cum singularibus Dei donis de facto condita fuit. Hinc, *naturaliter*, non sumitur ibi prout opponitur statui supernaturali, sed illi qui est contra naturam, & morales defectus qui eam comitantur. Et hæc ratione solvuntur dicta quædam aliorum Patrum, dum asserunt dignitatem illam Adamo fuisse naturalem: tantum enim volunt eam fuisse Adamo concreatam, sicut dicimus illum naturalem esse heredem coronæ, cui contingit nasci cum jure ad regni coronam, quamvis absolute sine isto jure nasci poterit.

CONTROVERSIA QUINTA.

An, & qualis detur Gratia sufficiens?

§. I.

Exponitur status Controversiæ.

Gratia sufficiens sumi potest prout opponitur insufficienti, quæ ad certum effectum v. g. ad amorem Dei nec proximè, nec remotè sufficit. Gratia verò sufficiens huic opposita talis est, ut possit vel proximè, vel remotè certum actum v. g. Dei amorem inferre, proximè quidem, si præter eam alia gratia non requiratur, remotè verò si non sufficiat per se ad amorem eliciendum, possit tamen sufficere ad actum fidei, vel alium, per quem obtinebitur gratia ulterior ad Dei amorem requisita.

Sed communius gratia sufficiens accipitur pro
quæ

quæ opponitur gratiæ efficaci, estque talis ut possit voluntas cum ea exercere actum ad quem conceditur, de facto tamen cum non exercet, & hæc dicitur gratia merè sufficientis; nam gratia efficax non tantum est sufficientis, sed etiam semper cum actu connexa.

De gratia ergo merè sufficienti hic quarimus, An jam in statu naturæ lapsæ talis detur, quæ effectum suum non forsitur? Negat primò Calvinus lib. 2. instit. cap. 3. asserens omnem gratiam internam esse seriam & efficacem, dari tamen vocationem externam aliquando inefficacem, cui dum voluntas non obtemperat peccatum admittit, tamen ad obtemperandum gratiâ internâ destituatur.

Secundò, docet Janfenius lib. 3. de gratia Christi cap. 7. Et si data fuerit Adamo, & Angelis, nullam tamen jam in statu naturæ lapsæ concedi gratiam sufficientem quin simul sit efficax v. g. nunquam dari gratiam, proximè sufficientem ad amandum Deum, quin amor ille à voluntate eliciatur. Hinc istam gratiam vocat perniciosam, inutilem lapsorum reparationi, & monstrum quoddam singulare gratiæ, novumque genus Augustino, Patribus, & D. Thomæ incognitum, & à Pelagianis excogitatum. Asserit quoque secum sentire in hoc Alvarez, Zumel, & alios Thomistas. Certum verò est illos in terminis docere dari de facto gratiam verè sufficientem, & omnino conari ut eam componant cum physica prædeterminatione, quam ajunt ad omnes actus requiri.

§. II.

Admittenda est Gratia merè sufficientis.

PROBatur primò ex Scripturis, Matthæi 11. *Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes quæ in vobis, pridem in Cilicio & cinere pœnitentiam egissent.* Ubi Christus exprobrat Judæis quod non fuerint conversi ad pœnitentiam cum illa gratia, cum qua Tyri & Sidonii, si eam habuissent, pœnitentiam egissent. Atqui illa gratia fuit sufficientis ad pœnitendum, cum illa enim Tyri & Sidonii actum pœnitentiæ eliciuissent si iis concessa fuisset. Ergo illa talis est ut potuerit in Judæis effectum habere, quem tamen fortita non fuit; aliàs, contra eos iniqua fuisset Christi exprobratio si cum ea gratia actum pœnitentiæ elicere non potuissent.

Sed, inquit, S. Augustinus lib. 2. de bono persever. cap. 14. de Tyriis & Sidoniis pronunciant: *Quoniam ut crederent non erat eis datum, etiam unde crederent est negatum.* Respondeo S. Augustinum tantum negare Tyriis datam esse gratiam quam Deus prævidit fore efficacem, si quæ erant actu credituri; non negat autem datam esse aliquam sufficientem: neque ait credituros non fuisse si habuissent gratiam Judæis concessam, cum Christus credituros diserte affirmet.

Eodem spectat illud Proverb. cap. 1. *vocavi & venitis.* Et ad Rom. 2. *An divitiis bonitatis ejus, & patientiæ, & benignitatis contemnitis?* Atque alia non minus manifesta Scripturarum oracula, quæ toties inculcant, peccantibus dari gratiam cum qua poterant rectè operari, nisi illam propriæ voluntatis arbitrio cassam, & infructuosam reddidissent.

His conformia sunt Conciliorum decreta, ac novissimè Tridentini Sess. 6. cap. 11. ubi dum docet, justos

R. P. Arsd. Tom. I.

posse per Christum piè vivere, & proficere, subdit rationem, *Deus enim semel justificatos non deserit, nisi ab iis prius deseratur.* Et cap. 13. docet justificatos in Dei auxilio firmissimam spem collocare debere, *Deus enim inquit, nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut capit opus bonum ita perficit.* In quibus Concilium apertè supponit justis præberi gratiam sufficientem, & defectum bonæ operationis in nostra tantum voluntate residere.

Subscribit diserte S. Augustinus tum sæpè alibi, tum l. 80. trium questionum. q. 68. *Nec illis, inquit, qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam ut venirent vocati, erat in eorum libera potestate.* Idem exprimit lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Idem fitius urget tract. 13. in Joannem, ubi docet, Deum impertiri potestatem, ut possimus filii Dei fieri per gratiam, hominem verò per liberum arbitrium gratiæ oblectari.

Postremò, veritas hujus doctrinæ invictè probatur, ex eo quod inter quinque propositiones Janfenii, hæc ut hæretica damnatur: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam restituitur.* Hæc enim propositio in sensu authoris assertit, gratiam semper habere omnem effectum quem hic & nunc obtinere potest, & ad quem à Deo conceditur, licet non causet effectum ad quem actu non datur, aut quem in aliis circumstantiis obtinisset. Itaque ex damnatione prædictæ propositionis in sensu authoris, satis liquet definitum esse, interiori gratiæ aliquando resisti, si eam non habere effectum quem hic & nunc obtinere potest, & ad quem conceditur; atque adeò dari gratiam merè sufficientem: non enim rectè dicitur resisti gratiæ, nisi frustrando illam effectum ad quem hic & nunc à Deo ordinatur.

Obijciunt Adversarii contra gratiam merè sufficientem, Primò, hæc gratia sufficientis, est illa gratia Possibilitatis à Pelagianis olim asserta, & ab Augustino semper reprobata. Secundò, Gratia sufficientis à natura requiritur ad non peccandum: Ergo est naturæ debita: si est debita, ergo non est gratia. Tertio talis gratia sufficientis nunquam sortitur effectum; Ergo est aliquid inutile & monstruosum genus gratiæ, qualis esset medicina quæ nulli unquam prodesset. Ut hæc, & his affinia breviter dissolvantur.

Respondeo ad primum, Duplicem dari possibilitatem bene operandi, aliam fundatam in solis viribus naturæ, quam in Pelagianis Augustinus constanter oppugnabat lib. de natura & gratia. Cap. 11. & alibi Alia est possibilitas quæ tantum habetur in natura per gratiam adjuncta, & hæc includit gratiam sufficientem quæ natura fit potens ut rectè operetur, etiam pro eo tempore quo negligit gratiæ cooperari: & hanc diserte tuetur Augustinus eodem lib. de nat. & grat. cap. 43.

Ad secundum, Negatur ultima consequentia: Sic homini justo debetur gloria, hæc tamen vera est gratia. Quia igitur gratia sufficientis debetur nature, non prout est in se, sed tantum nature supernaturaliter elevata, hinc vera est gratia & naturæ secundum se spectatæ omnino indebita.

Ad tertium, Neganda est etiam consequentia: Fatentur enim adversarii gratiam purè sufficientem in Angelis non fuisse monstruosam, etsi eorum vitio non fuerit sortita effectum: idem ergo de nostra admittendum est, quia quantum est ex parte, & virtute gratiæ, potest sequi effectus, & de facto alia gratia

gratia huic omninò similis actum bonum aliquando operatur. Monstrofa igitur tantum esset illa medicina, aut gratia, vi cuius nullus absolūtè curari, aut juvari possit. Plura de hujus gratiæ natura, necessitate & distinctione à gratia efficaci, ex dicendis magis elucescent.

§. III.

An detur Gratia sufficienti omnibus, etiam obduratis, excæcatis, & facientibus quod in se est viribus natura.

DE his quæstionibus variæ sunt Doctorum etiam Catholicorum sententiæ. Negat Ariminensis, contra communiorem, dari gratiam sufficientem Infidelibus quibus Christus non innouit, quales erant Philosophi gentiles, Plato, Aristoteles, &c. Quoad obduratos, Bellarminus, Suarez, Ripalda, Herice, &c. asserunt hanc gratiam etiam concedi obduratis, & excæcatis. Infantibus sine Baptismo morientibus non tribui sufficientia remedia ad salutem docet Ariminensis, Scotus, Vasquez, & quidam alii: Affirmat Suarez, Lessius, Herice, & alii plures. Pro harum quæstionum resolutione.

Dico primò, Datur omnibus auxilium aliquod sufficienti saltem ad non peccandum, dum actum peccaminosum formaliter exercent. Hæc thesis est certa, contra Calvinum, ac Lutherum: nec non adversus Jansenium lib. 3. de gratia Christi cap. 13. qui id negat de infidelibus, obcæcatis, pluribus Judæis, & aliquibus justis.

Probat, Quia si homo, dum formaliter peccat, careret omni auxilio sufficienti tam ordinis naturalis, quam supernaturalis ad non peccandum, Deus præcipere illi rem impossibilem, nempe servare præcepta quæ nequeunt sine auxilio sufficienti impleri. Atqui hoc repugnat Tridentino Sess. 6. c. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & peccare quod non possis, & adjuvat ut possis.* Hinc damnata est Baii Prop. 64. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario facit.* De hac doctrina, quam ipsum rationis dictamen averfari videtur, plura diximus supra Part. I. Tract. II. contra propositionem primam ex 5. damnatis.

Dico secundò. Nulli adulto, etiam obdurato, aut excæcato, statuit Deus denegare gratiam sufficientem ad conversionem, & salutem; sed paratus est eam omnibus dare, si vel ipsi, vel alii ponerent eas circumstantias in quibus solet Deus gratiam præbere, quales sunt prædicatio Evangelii, exempla majorum, &c. Ita cum D. Thoma docet Añensis, Scotus, Vega, aliq; Contra Medinam, Roffensem, & quosdam alios, qui volunt Deum statuisse quibusdam, ob enormia peccata, conversionis gratiam negare, sicut poterat illis in eo statu sine spe veniæ vitam auferre.

Probat, nostra assertio. Quia Deus in Scripturis passim, & sine exceptione invitatur omnes peccatores ad penitentiam; ut Ezechielis 18. *Nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat.* Et 2. Pet. c. 3. *Nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam converti.* Et de ipsis etiam in scelere obduratis id indicat Apostolus ad Rom. 2. asserens, *Divitias bonitatis Dei concedi iis, qui secundum duritiam, & impoenitentiam cor thesaurizant sibi iram in die iræ.* Non esset sa-

tis sincera ista omnium invitatio, si Deus positivè decessisset quibusdam gratiam ad penitendum sufficientem denegare. Hinc Concil. Senonense in decreto fidei cap. 15. *Deus, inquit, semper in promptu est, & nec momentum præterit in quo non est ad opus, & pulsus.*

Nec refert quod Deus quovis instanti possit justè peccatorem, sine spe penitentiae, ad barathrum deturbare. Quia quamdiu vult illum relinquere viatorem, & præceptis subijcere, statuit etiam illi dare auxilia sufficientia, ut possit reconciliari; alias ad hoc tantum viveret ut sine spe salutis possit sibi peccata, & penas accumulare, in quo esset ipsis damnatis infelicio.

Objicies primò, Varia Scripturæ loca, in quibus dicuntur quidam esse à Deo excæcati, & obdurati, & dari in reprobum sensum, nec posse credere, aut salvari. Quo modo sæpè etiam loquitur Augustinus, ideoque asserit Pharaoni obdurato peccatum non imputari.

Respondeo, hæc intelligenda de excæcatione & obduratione tantum permissiva, & impossibilitate morali conversionis. Deus enim permittit aliquando magno peccatores obdurari, & perire, non negando illis adjutorium sufficienti, sed subtrahendo speciale auxilium cum quo prævidet ad penitentiam movendos si illo instructi fuissent: item permittendo aliquas peccandi occasiones, ac tentationes iis obvenire, cum quibus difficillima redditur eorum conversio sine majori gratia, quæ se indignos reddiderunt. Et de hac majori, & efficaci gratia, non verò de sufficienti, intelligendus est S. Augustinus, alique, dum aliquando asserunt induratos gratiæ destitui.

Objicies secundò, Status obdurationis in peccato opponitur statui confirmationis in gratia. Atqui sic confirmati nequeunt peccare. Ergo consentaneum est ut obdurati defectui gratiæ nequeunt converti.

Respondeo, dissimulato antecedente, negando, consequentiam: facilius enim Deus concedit favorem compatibilem cum libera tendentia ad gloriam, quam infligat pœnam cum illa tendentia non consistentem. Satis itaque statui confirmationis opponitur status obdurationis, per moralem impotentiam conversionis, quæ obdurati à spe gloriæ multum remouentur, et si non penitus excludantur.

Objicies tertio, Peccatores multi, in pœnam peccati admissi à Deo subitâ morte puniuntur; imò aliquando in flagranti delicto dum peccant à vita abripiuntur. Atqui non apparet, quomodo tunc paratus sit Deus his largiri sufficientem gratiam quæ possint converti: Ergo ea aliquibus negatur.

Respondeo negando minorem. Nam cum istiusmodi obitu repentino bene consistit, quod Deus ex parte sua fuerit paratus suppeditare gratiam, si penitendi occasio occurrisset, v.g. aliquis peccatorem ante mortem admonuisset, aut ipse de periculo mortis cogitasset priusquam ipso peccandi exercitio se constituit in illo statu, cum quo usus gratiæ non consistit. Non enim dicimus quemlibet omni momento, dum dormit, aut nulla incidit salutaris cogitatio, gratiam proximè sufficientem in promptu habere, sed dum adest præfens occasio se determinandi ad bene aut male agendum.

Extendi potest hæc doctrina ad infantes sine Baptismo extinctos, quibus Deus quantum est ex parte sua, prospectum cupit de Baptismo tanquam reme-

remedio ad salutem sufficienti. Afferit enim Apostolus 1. ad Timoth. 2. Deum velle omnes homines salvos fieri: & merita Christi ex parte sua, & in actu primo tam late se extendere ad omnes salvandos, quam peccatum Adami ad omnes perdendos. Et quamvis non raro eveniat aliquos infantes interire absque Baptismo, id per accidens contingit, ex eo quod eorum parentes ad ea loca se contulerint, aut causas naturales aliqui liberè posuerint, ex quibus infantes in lucem edi, aut certè Baptismus illis applicari non potuerit; quorum libertatem ob alias causas contra cursum communem naturæ Deus impedire noluit. Quod non officit sinceræ voluntari quæ Deus ex parte sua media infantibus ad salutem necessaria præparavit, quæ hominibus ordinario modo applicanda commisit; sicuti sincerè cupit pauperi subvenire, qui eleemosynam famulo distribuendam tradit, licet hic pro sua libertate aliquibus eam elargiri præmittat.

Dico tertio: Probabile est, homini facienti quod in se est viribus naturæ, Deum non denegare gratiam primam, quæ possit credere, & salutem operari: modo per hoc non intelligas, operibus ex viribus solius naturæ factis per modum positivæ dispositionis, aut meriti, gratiam primam infallibiliter annexam esse, sed ex solo beneplacito Dei, decernentis omnibus obicem non ponentibus suam gratiam præbere. Est communior sententia Theologorum apud Suarez. 1. part. 1. 2. de Prædest. cap. 18. quam etiam docuerunt nonnulli Thomistæ, quamvis eam censuret Alvarez. de auxiliis Disp. 56. n. 21. & alios habeat adversarios.

Ratio præcipua est, quod id videatur congruum divinae benignitati, quæ omnibus universum præparavit gratiam sufficientem, ut eam infallibiliter conferat singulis non ponentibus obicem. Cum enim Deus sepe non denegat auxilia sua Gentilibus, qui per continuata peccata se præbent positivè indignos isto beneficio, congruum est, ut eam gratiam his conferat qui observando legem naturæ remonent illud gratiæ impedimentum, & saltem se reddunt physicè capaces, ut commune illud Dei beneficium ad se extendatur: atque ita non desit ex parte Dei illustratio & auxilium supernaturale, quo saltem possint ad salutem Dei notitiam, & inde ad salutem pervenire.

Dices, Huic doctrinæ repugnat Concilium Arausicum damnans Semipelagianos, quod assereret initium fidei esse ex nobis, sive ex bonis operibus viribus naturæ factis, quibus ad gratiam fidei percipiendam disponimus.

Respondeo, hanc doctrinam toto cælo à Semipelagianis distare. Docebant illi primò, nos per merita naturalia absolutè promereri primam gratiam ad credendum, hæc verò sententia id omnino pernegat, & gratiam, naturæ legem servantibus conferendam, non refundit in merita istorum operum, sed in meram Dei benignitatem. Secundò, asserbant Semipelagiani, solis habentibus merita naturalia lege ordinarià à Deo gratiam & quidem efficacem conferri, quod hæc opinio penitus abhorret. Unde perperam docebant illi, propter huiusmodi merita etiam conditionata infantes baptizari, & alios ob eorum defectum Baptismi beneficio privari. Hæc igitur doctrina nullo istorum errore inficitur; nec aliud apparet quominus possit inter opiniones in Scholis probabiles merito reputari.

Ex quibus porro facilè est perspicere hanc opinionem non tantum ab errore, sed etiam à doctrina Semipelagianorum longissimè recedere. Et sanè quod supra in assertione probabile diximus, Deum sic facienti quod in se est, non denegare primam gratiam ad credendum ipse Doctor Angelicus non probabile, sed certissimum dicere videtur, *De verit. quest. 14. de fide. artic. 11. ad 1. his verbis*: Dicendum, inquit, quod non sequitur inconveniens, posito quod quilibet teneatur aliquid explicitè credere, si in sylvis, vel inter bruta animalia nutriatur. Hoc enim ad divinam providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, dummodò ex parte ejus non impediatur: Si enim aliquis taliter nutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissimè est tenendum, quod ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad ipsum dirigeret. Rursus, *in 2. Sentent. dist. 28. q. 1. artic. 4. ad 4.* Dicendum, quod etiam ad fidem habendam aliquis se præparare potest per id quod in naturali ratione est. Unde dicitur quod si aliquis in Barbaris natus nationibus, quod in se est faciat, Deus sibi revelabit illud quod necessarium est ad salutem, vel inspirando, vel Doctorem mittendo: hæcenus S. Doctor. De cetero, satis constat, quod ipsa conversio ad Deum quæ talis credere actu incipit, non sit jam ex viribus naturæ, sed ex Dei adjutorio supernaturali: ante conversionem verò ad primam Dei notitiam & fidem supponitur habuisse adjutorium ordinis naturalis, ut indicant illa verba D. Thomæ: Si aliquis taliter nutritus (in sylvis) ductum naturalis rationis sequeretur, certissimè est tenendum &c. Id quoque ex sola Dei providentiâ, & beneplacito fieri, homine infideli ex ductu rationis naturalis inspirationem fidei non impediente per sua peccata, conformiter ab initio diximus.

CONTROVERSIA SEXTA.

De viribus natura sine adjutorio Gratiæ divinæ.

§. I.

Quid possit homo prestare absque Gratia in servandâ lege naturæ, & tentatione superandâ?

Dico breviter primò: In natura lapsa sine gratia datur aliquando potentia physica servandi collectivè totam legem naturæ. Ita docent Ariaga, & plures alii. Quia etiam sepositâ gratiâ homo peccabit si violet legem naturæ. Atqui potentia peccandi includit potentiam saltem physicam non peccandi, nemo enim potest peccare in eo quod physicè nequit vitare.

Dico secundò, Homo tamen lapsus habet necessitatem mortalem saltem ex parte violandi legem naturæ, si longo tempore ei desit gratia. Hæc est communis doctrina Theologorum, adeo ut opposita censetur errori proxima.

Ratio desumitur ex eo, quod Concilia & Patres in illud Apostoli ad Romanos 7. *Infelix ego homo, qui me liberabit de corpore mortis hujus? gratia Dei per Iesum Christum*; doceant observationem legis sine gratia esse moraliter impossibilem, propter infirmitatem carnis, & vim concupiscentiæ: quibus denotatur necessitas